

Cumhuriyet Halk Partisi
Gençlik Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı

GENÇ AVUKATLAR ÇALIŞTAYI
05.04.2021

Genç Avukatlar alıştayı

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Politikaları Genel Başkan Yardımcılığı
Genel Başkan Yardımcısı
Gökçe Gökçen

Gençlik Politikaları Platformu Hukuk ve Anayasa alışma Grubu

Hazırlayanlar: Bengisu Kadı, Hazal Ocaklı, Yiđit Karan, Yiđithan Erim, Talha
Ően, Ceren Ceyhan, Ata Esen, Ozan Can Karahan, Ekin Akmanođlu

Katılımcılar; İzmir, Şanlıurfa, Ankara, Diyarbakır, Hatay, Denizli, İstanbul ve
Eskişehir illerinden katılım gösteren 30 yaş altı genç avukatlar

Giriş

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Politikaları Genel Başkan Yardımcılığı nezdinde Genel Başkan Yardımcısı Gökçe Gökçen öncülüğünde 20.12.2020 tarihinde gerçekleştirilen Gen. Avukatlar Çalıştayı'nda İzmir, Şanlıurfa, Ankara, Diyarbakır, Hatay, Denizli, İstanbul ve Eskişehir'den katılımcı genç avukatlarla görüşülmüş ve genç avukatların sorunları ve çözüm önerilerinin tartışılması sonucunda işbu rapor hazırlanmıştır.

Avukatlar, adliyelerde, hukuk bürolarında, resmi dairelerde her gün her saat hak mücadelesi içerisinde yer almaktadır. Avukatlar vatandaşların adalete ulaşma güvencesi ve yargının işlerliğinin teminatıdır. Yargının saç ayaklarından biri olan avukatların mesleklerini icra ederken gerek kendi işini yapan gerekse bağlı olarak çalışan avukatların çalışma şartlarının iyileştirilmesi bunun yanı sıra adliye mekanizmasının hızlı ve seri işlerliğinin sağlanması gerekmektedir. Herkesin olduğu gibi genç avukatların da ekonomik endişeleri ve geçimlerini nasıl sağlayacakları, gelecekte ne olacaklarına dair kaygıları mevcuttur. Özellikle genç avukatların, stajyer avukatlık sürecinden başlayarak mesleğin ilk yıllarında düşük ücretlere ve fazla mesailerde çalıştırıldıkları, patronların egemen olduğu bu süreç içerisinde kendi haklarını aramakta dahi zorlandıkları bir gerçektir. Yine stajyer avukatların sigortasız ve düşük ücretle çalıştırılmasının yanı sıra bağlı çalışan genç avukatların tek başına bir ev geçindirecek parayı maaş olarak alamamaları, emeklerine karşın çok düşük ücretlerle çalıştırılmaları, SGK primlerinin düşük ücret üzerinden gösterilerek ödenmesi ve fazla mesai yapmalarına rağmen fazla mesai ücretlerinin ödenmemesi gibi kemikleşmiş sorunlarının gençlerin sorunları olarak değerlendirilmesi ve bakanlıkların iş birliği ve baroların ortaklaştığı bir yasal zeminde çözüme kavuşturulması elzemdir.

I. Sorunlar

A. Hukuk fakültelerinin sayıca fazla olması

Hukuk fakültelerinin fazlalığı ve eğitim niteliğindeki eksiklikler hukuk sistemini ve avukatlık mesleğinin geleceğini tehdit etmekte ve her sene verilen mezun sayısı, hukuk alanında ihtiyaç fazlası bir durum yaratma endişesi doğurmaktadır. 20 Şubat 2021 tarihinde Türkiye'nin 8 şehrinden genç avukatların katılımı ile gerçekleşen toplantıda öncelikle Hukuk fakültelerinin sayısının günden güne artması konusunun çok önemli olduğu ve her sene verilen mezun sayısının binlerle ifade edilmesi karşısında sektörde ihtiyaç fazlası bir hukukçu topluluğu oluşması söz konusu. Akademik kadroları yeterli olmayan hukuk fakültelerindeki eğitimin niteliği henüz mesleğe başlamadan büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Barolar ise bu konularda sadece öneri niteliğinde açıklamalarda bulunabilmektedir. Bu sayı arttıkça, avukat sayısı da ciddi oranda artmaktadır.

B. Bağlı çalışan/işçi genç avukatların düşük ücretlere çalıştırılması

Bağlı çalışan genç avukatlar çok düşük ücretlerle çalıştırıldıkları bir gerçektir. Ayrıca yanında çalıştıkları kıdemli avukatlarla iletişim ve bilgi/tecrübe aktarımı konusunda zorluk çektiklerini ifade etmektedir.

Genç avukatların bir diğer öncelikli sorunu ise ekonomik problemler olarak görülmektedir. Kıdemli avukatların yanında çalışma hayatına başlayan genç avukatlar, aslında adeta "emek sömürüsü" ile karşılaşmaktadır. Çok düşük ücretlerle ve hiçbir sosyal güvencesi olmadan çalışan genç avukatların sayısı ne yazık ki çoğunluktadır. Bunun yanı sıra işyerlerinde mobbing yapılmaktadır. Baroların ve TBB'nin kıdemli avukatlar ve gençler arasında daha sağlıklı ilişkiler kurulması için aracılık etmesi gerektiği konusunda ortak bir çözüm önerisi yapılmıştır. TBB'nin "dayanışma ofisleri"ni daha aktif şekilde düzenlemesi de bir başka çözüm olarak önerilmiştir. Parasal sorunların yanında genç avukatların yalnızlaşmaması konusunda da Baroların aktif rol alması gerekmektedir.

Baroların ekonomik olarak güçlendirilmesi gerekmez ve bu ancak yasa değişikliği ile mümkün olabilecektir. Ayrıca TBB'nin mesleki gelişime yönelik eğitimlerini arttırmalı ve tüm eğitimlerini ücretsiz yapması gerekmektedir.

Bağlı çalışan olması durumunda ise dava konusunun değeri yüksek olsa da genç

Bağlı çalışan olması durumunda ise dava konusunun değeri yüksek olsa da genç hukukçular genellikle sabit ücret karşılığında çalışmaktadır. Üzerinde çalıştığı dosyanın maddi değerine oranla düşük ücretlerle çalışmış olmaktadır. Oysa dava değeriyle doğru orantılı olarak, genç avukatın çalıştığı hukuk bürosu çok daha yüksek meblağda avukatlık ücretleri almaktadır. Bağlı çalışan genç avukatların, bürolarına kazandırdıkları miktarla orantılı olarak ücret alması bir öneri olarak sunulmuştur.

C. Kendi işini yapan genç avukatların düşük ücretlerle iş almak zorunda kalması ve ofis masrafları

Kendi işini yapan genç avukatların en önemli problemlerinden biri vergiler ve sigorta primleri. Bunun yanında genç avukatlar, kıdemli avukatlardan farklı olarak düşük ücretlerle iş alıyor ve ofis masraflarını karşılama konusunda güçlük çekiyorlar.

Genç avukat, kendi başına çalışması durumunda düşük ücretler karşılığında dosya almak zorunda kalmaktadır. Maddi açıdan yeterli kazancı zaten elde edemeyen avukatlar, Bağkur primlerini ödeyememektedir veya ödemelerini ertelemektedirler. Bu ise birçok avukat için emeklilik yaşını dolduramamalarına sebep olacaktır.

Bazı Baroların, genç avukatların faturaları için "askıda fatura" kampanyaları bulunmaktadır. İzmir ve Şanlıurfa Baroları, "genç ofis" projesi ile kira /fatura ödemedi ofis ortamında çalışabilme olanağı sağlamaktadır. Bazı Barolarda dayanışma ofislerinin kurulmuştur. Bu uygulamanın TBB kapsamında zorunlu dayanışma ofisleri kurulması şeklinde yapılması önerisini yapılmıştır. Ayrıca Yeni ruhsat alacak avukatların, 2000 lira ruhsat ücreti ile karşılaşması durumundan da genç avukatlar şikayetçidir.

Maddi açıdan bu durumda olan genç avukatların itibarı da vatandaş gözünde düşmektedir. Müvekkiller, avukatlık ücreti üzerinde adeta pazarlık yapmaktadır. Genç avukatların karşılaştığı bazı tepkiler ise şu şekildedir: " falanca avukat 1.000 liraya bu dosyaya bakabileceğini söyledi, siz 3.000 lira istiyorsunuz..." Ayrıca maddi yokluk içinde olan vatandaşların, avukat ile kendisini temsil ettirmediği gözlemlenmiştir. Adliyelerde mahkeme kapısındaki listelere bakıldığında bu durum görülmektedir. Her ne kadar belirli koşullarda, "zorunlu müdaafilik" kanunda düzenlenmiş olsa da her durumda avukatla temsil zorunluluğu getirilmesi bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

D. CMK avukatlığında düşük ücretler

CMK, genç avukatlar için ciddi bir gelir kaynağıdır. Ancak CMK ücretlerinin asgari ücret tarifesi sınırına çekilmesi çözüm bekleyen önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

CMK servisi konusundaki avukat atanma usulünde çeşitli düzenlemeler yapılması konusunda fikir birliği mevcut olmasına rağmen bu düzenlemenin şekli hakkında fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Belirli kıdeme ulaşan avukatların, CMK ataması almaması gerektiğini savunan meslektaşların yanı sıra böyle bir kısıtlamanın hukuka aykırı olacağını, esas sorunun CMK ücret tarifesinin, TBB'nin asgari ücret tarifesi seviyesine çekilmesi ile çözümlenebileceğini savunulmuştur. Ayrıca CMK ücretlerinin tahsilindeki zorluklar ve bu işlemin süresinin uzunluğu da bu müessesedeki sorunların başında gelmektedir.

E. Baroların toplumsal davalara müdahilliğinin kabul edilmemesi

Avukatların ve baroların toplumsal davalara müdahil olarak katılması ısrarla engellenmektedir. Avukatlara fiziki ve sözlü saldırı gün geçtikçe artmasına rağmen genç avukatlar bu sistem içerisinde umutlu kalmaya çalışmaktadır.

Baroların kadın ve çocuk hakları merkezlerinin davalara müdahil olma talepleri genel olarak kabul edilmemektedir. Bu konularda Baroların daha etkili örgütlenmesi gerekmektedir. Siyasi partilerin de bu konularda sessiz kalmaması talep edilmiştir.

Avukatlara fiziki saldırı vakaları da her geçen gün artmaktadır. Avukatların silah taşıma hakkı olmakla birlikte, taşıma ruhsatı için bedel ödemesi gereklidir. Oysa hâkim ve savcılar, taşıma ruhsatını ücretsiz olarak alabilmektedir.

F. Adliyelerin fiziki koşulları

Adliyelerin fiziki koşulları avukatların iş yapmalarını zorlaştıran ve çözüm bekleyen sorunların başında gelmektedir.

Adliyelerin yoğunluğu konusunda da herkes gibi, avukatlar da mağdurdur. Bazı adliyelerde Hukuk ve Ceza Mahkemelerinin ayrı lokasyonlarda olması ulaşımı güçleştirmektedir.

Duruşmaların saatlerinin sarkması ile de avukatların diğer mahkemelere yetişmeleri zorlaşmaktadır. Duruşma saatlerinin de olağandan fazla sarkması büyük bir zaman kaybına neden olmaktadır. Saat 10.00'da olan duruşmanın öğle arasına kadar yetişmediği durumlara rastlamak mümkündür. Hakimlerin bu duruma kayıtsız kalması ise bir başka problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avukatlık Kanunu'nda açık hüküm bulunmasına rağmen; tapu dairesi, belediye, valilik gibi kurumlara girişte, evrak temininde de avukatlar zorluk yaşamaktadır.

G. Hasar danışmanlık büroları

Hasar danışmanlık büroları adı altında yapılaşmalar mesleği tehdit etmektedir. Bunun yanı sıra reklam yasağının uygulanması konusunda yaşanan sıkıntılar avukatlar arasında eşitliğe aykırı bir durum yarattığı görülmektedir.

"Hasar danışmanlık bürosu" adı altında kurulan firmalar da genç avukatların hareket alanını daraltmaktadır. Bu süreç bu şirketler ile birlikte çalışan avukatların aranması ve kaza durumunda ve dava sonunda şu kadar miktar kazanacaksınız şeklinde bilgi verilerek davaların alınması şeklinde ilerlemektedir. Bu konuda Baroların disiplin kurullarının yeterli çalışmamaktadır.

Reklam yasağı konusunda ise; yasağın kaldırılmasını savunan meslektaşlarımızın yanı sıra bu yasağın daha sıkı uygulanması gerektiği görüşünde olan meslektaşlarımız da vardır.

H. Stajyer avukatların çalışma koşulları, ücret ve sigorta sorunları

Stajyer avukatların çalışma koşulları, ücret ve sigorta sorunları çözüm bekliyor.

Bir başka problemler alan ise stajyer avukatların çalışma koşullarıdır. Adliye stajlarında hedeflenen deneyimleri kazanmaları için makul ortam sağlanmayan stajyer avukatların adliyede dosya incelemesi engellenmektedir. Avukat yanında çalışan stajyerler ise, sadece icra alanında çalışmaktan müzdarıptir. Mesleki olarak kendilerini geliştirebilecekleri bir alan bulunmamaktadır. Mevcut yasal düzenleme gereği stajyer avukatlara ücret ödenmesinin önü tıkanmış durumdadır. Mevzuat gereği stajyer avukat ücret alamadığı gibi, başka bir meslekte çalışması da yasaktır.

Yine stajyer avukatların sigortalı çalışmasının önündeki yasal engellerin halen kaldırılmamış olması stajyerlerin sigortasız ve güvencesiz çalıştırılmasına neden olmaktadır.

I. İnsan hakları ihlalleri ve yargıya olan güvenin azalması

Ülkemizde yargısal mekanizmalar içerisinde her geçen gün bir insan hakları ihlalleri ile karşı karşıya kalınmaktadır. Ceza evlerinde insanca yaşam koşullarının sağlanmamış olması, kadın haklarının ihlal edilmesi, keyfi gözaltı ve tutuklamalarla hukuki güvenilirliğinin ortadan kaldırılması, yargının üzerinde açıkça kurulan siyasal baskıların kişilere göre farklı bir hukuk uygulanmasına sebep olması gibi farklı alanlarda görülen eşitsizlikler ve ihlaller genç meslektaşların yargıya olan güvenini ciddi şekilde sarsmış durumdadır. Teorik açıdan kuvvetli yasalarımız bulunmasına rağmen bu yasaların etkili bir şekilde uygulanmaması ve herkesin yasalar önünde eşit olması gerekirken bu konuda ciddi tutarsızlıkların olması mesleğin etik ilkelerine bağlı olarak sürdürmeye çalışan avukatların mesleğin icrası noktasında çok ciddi şekilde zorlandığı görülmektedir. Siyasal iktidarın yargı üzerindeki baskısının adalet mekanizmalarının işleyişinde doğrudan etkisi olduğu düşünüldüğünde bu sistem içerisinde çalışmak, hukuka inanmak mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla gerek insan hakları ihlalleri gerekse yargıya olan güvenin azalması genç meslektaşlar nezdinde önemli bir sorun haline gelmiş olup bu sorunlar geleceğe umutla bakmaları önünde çok büyük bir engel oluşturmaktadır.

II. Çözüm Önerileri

A. Stajyer avukatların ücret sorununun çözülmesi

Üniversiteden mezun olan ve stajını başlatan stajyer avukatların ekonomik bağımsızlıklarını sağlamanın en önemli adımı staj döneminde ücretli ve sigortalı çalıştırılmalarıdır. Ancak stajyerlerin ilk altı ayında sigortalı olarak işe girmeleri ve ücret almaları yasak olması nedeniyle çoğu stajyer avukat bu dönemde kayıt dışı- sigortasız ve çok düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. 2019 yılı Yargı Reformu Stratejik Belgesinde avukat stajyerlere staj süresi boyunca sigortalı çalışabilmelerine ilişkin düzenleme getirileceği yer olsa bu konuda halen bir adım atılmamıştır.

Bu nedenle ilk altı ay dahil olmak üzere stajyer avukatların staj süresi boyunca ücret ve sigortalı çalışma taleplerini karşılayacak yasal düzenlemeler bir an önce getirilmeli ve stajyer avukatların çalışırken alacakları ücretlerin asgari avukatlık ücret tarifesinde belirlenmesi, stajyer avukatların çalıştıkları yere bakılmaksızın asgari düzeyde bir ücret alıyor olmalarının devlet eliyle güvence altına alınması gerekmektedir.

B. Genç avukatlara verilen eğitimin geliştirilmesi

Genç avukatların farklı hukuk alanlarında kendilerini geliştirmelerine ve bu alanlardan ekonomik olarak bir getiri sağlamalarına imkân sağlayacak alanların gerek devlet gerekse barolar eliyle oluşturulması gerekmektedir. Modern dünyanın getirdiği yeni, güncel hukuk alanları ile ilgili olarak genç avukatlara mesleki eğitimler verilmesi ve bu eğitimlerin mutlak suretle ücretsiz olmasının sağlanması gerekmektedir. Genç avukatların hukuk fakültelerinde aldıkları temel hukuki eğitimi ile icra ettikleri alanlar dışında yeni gelişen hukuk alanlarına da entegre olabilmelerini sağlayacak yoğun ve süreklilik arz eden ücretsiz eğitimler verilmeli ve genç meslektaşların gelişimine katkı sağlanmalıdır. Örneğin, kişisel verilerin korunması hukuku, bilişim hukuku, moda hukuku, uzay hukuku gibi daha birçok farklı hukuk alanında genç avukatlara verilen eğitimin geliştirilmesi, bu eğitimlere herkesin ulaşılabilir durumda olması ve genç avukatların farklı bölgelerde bulunsalar dahi kendilerini geliştirme konusunda eğitime ulaşmada fırsat eşitliğinin sağlanması gerekmektedir.

C. CMK ücretlerinin asgari ücret tarifesine yaklaştırılması

CMK gereğince yapılan görevlendirmelere ödenecek ücretin arttırılması ve bu artışın sağlanabilmesi için bütçe payının arttırılması, hem genç avukatlara mesleğe başladıklarında yardımcı olacak hem de adaletli bir durum sağlanmış olacaktır. Bu sebeple yapılabilecekler arasında KDV'nin tüm görevlendirmeler açısından %8'e veya %1'e düşürülmesi, yol masraflarının gerçek masrafları karşılayacak şekilde ödenmesi için bütçenin arttırılması ve tarifede belirlenen ücretlerin en azından avukatlık asgari ücret tarifesi ile denkleştirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle ilk altı ay dahil olmak üzere stajyer avukatların staj süresi boyunca ücret ve sigortalı çalışma taleplerini karşılayacak yasal düzenlemeler bir an önce getirilmeli ve stajyer avukatların çalışırken alacakları ücretlerin asgari avukatlık ücret tarifesinde belirlenmesi, stajyer avukatların çalıştıkları yere bakılmaksızın asgari düzeyde bir ücret alıyor olmalarının devlet eliyle güvence altına alınması gerekmektedir.

D. Hukuk fakültesi kontenjanlarının gözden geçirilmesi

Ülkemizdeki hukuk eğitimi; öğrenci sayısının fazlalığı dolayısıyla akademisyenler ile olan birebir ilişkinin azlığı ve modern eğitim metotlarından uzak klasik eğitim anlayışına dayanıyor olması gibi sorunlar çözüme kavuşturulmayı beklemektedir. Her yıl sayısı artan hukuk fakülteleri, hukuk öğrencilerinin eşit ve nitelikli eğitime ulaşma imkanının önünde büyük bir engeldir. Öte yandan yeni açılan fakültelerin çoğunluğu dersane mantığıyla eğitimler vermekte ve yabancı dil hazırlık sınıfları zorunlu tutulmayan birçok üniversite bulunmaktadır. 2019 yılında hukuk fakültelerine toplamda 16.448 kontenjan ayrılmış olup her sene verilen mezun sayısı avukat istihdam edilecek alanlarda kapasitenin çok üzerinde bir sayıya ulaşmıştır. Önümüzdeki 10 senede şu andaki avukat sayısının 1.5 katı daha avukatın piyasaya girmesi öngörülmektedir. Bu sayı artık piyasanın kaldıramayacağı ve genç hukukçu işsizlerin arttığı bir tablo yaratmıştır ve tablonun vahameti her geçen gün büyümektedir. Bu nedenle hukuk öğrencilerinin eşit ve nitelikli bir hukuk eğitimine ulaşmasının sağlanması adına hukuk fakültelerinin kontenjanların istihdam paralelinde vakit kaybetmeden yeniden değerlendirmeye alınması, ilk yerleştirme döneminden önce düşürülmesi (mümkünse öğrenci mağduriyeti oluşturmayacak bir çözüm paralelinde bazı fakültelerin kapatılarak en yakın büyük üniversiteye kaydırılması, öğrenci alımlarının durdurulması) yeni fakültelerin açılmasının ivedilikle sonlandırılması gerekmektedir.

E. Hâkim ve savcılık sınavlarında mülakatların kaldırılması ya da videoya alınarak denetime açılması

Hukuk fakültesi mezunlarını önemli bir kısmı hâkim ve savcılık tercih etmektedir. Ancak sınavlardan yüksek puanlarla geçen adayların mülakat aşamalarında elenmesi, mülakatların şeffaf ve objektif bir şekilde yapılmadığı noktasında ciddi bir kanaat oluşturmuştur.

Bu nedenle hâkim ve savcılık için yapılan teorik sınavların devamı ile sözlü mülakat süreçlerinin kaldırılması veya bu süreçlerin şeffaf, denetlenebilir, izlenebilir, objektif ve tarafsız bir şekilde gerçekleştirilmesinin temin edilmesi gerekmektedir.

F. Bazı baroların uyguladığı “genç ofis” projesinin yaygınlaştırılması

Genç avukatların mesleklerinin başında ofis kurma konusunda ekonomik zorluklar çektikleri bir gerçektir. Bu konuda gerek ofis kurarken gereken eşyaların temini, dönüşümlü kullanma veya avukatların ortak kullanabilecekleri kolektif ofis ortamlarının oluşturulması ve bazı baroların uyguladığı “genç ofis” uygulamalarının tüm barolar nezdinde ortak bir uygulama haline getirilmesi gerekmektedir. Bu noktada yeni ofis açan genç avukatlara bütçeden “Yeni Ofis Destek Paketi” sunulması da alternatif olarak önerilmektedir. Bu paketin içerisinde mobilya eşyasından, teknolojik araç gereçlere, bir ofiste bulunması gereken diğer tüm kalemlere ilişkin belirli kurumlarla anlaşma sağlanarak 30 yaşa kadar genç avukatların indirimli almaları sağlanabilir, düşük faizli kredi imkânı sunulabilir. Alternatif olarak her ilde ortak çalışma ofisleri kurulabilir. Kolektif ofis şeklinde çalışma alanlarında aynı anda yüzlerce avukatın çalışabileceği, teknolojik donanımları ve araç gereçleri tam ofisler sağlanarak genç avukatlara önemli bir destek sağlanmış olacaktır.

G. Avukatlık Kanunu’nun gözden geçirilerek reklam yasağının çağa uygun ve eşit uygulanabilir hale getirilmesi

Halihazırdaki Avukatlık Kanunu’nda yer alan reklam yasağı düzenlemesinin günümüz koşullarına uygun olmadığı ve disiplin soruşturmalarında farklı uygulamalara neden olduğu görülmektedir. Bu nedenle reklam yasağına ilişkin yasal düzenlemede güncellemeye gidilmesi, meslektaşların iş yapma ve müvekkil bulma imkanlarını daraltmadan ve aynı zamanda meslektaşlar arasında haksız rekabet yaratılmasının önünde tedbirli, adil, çağa uygun ve ortak paydada buluşulacak bir güncelleme yapılmalıdır.